

HUMAN
SCIENCES.UZ

ISSN 3093-8961

www.humansciences.uz

INSONSHUNOSLIK FANLARI JURNALI
JOURNAL OF HUMANITIES
ЖУРНАЛ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

2026

2-JILD | 8-SON

PEDAGOGIKA FANLARI – PEDAGOGICAL SCIENCES

*Article / Original Paper***INKLYUZIV TA'LIM VA INKLYUZIV MADANIYAT TUSHUNCHALARINING
PEDAGOGIK MAZMUNI****Muxammadjonova Muxlisa G'ofurjon qizi**

Andijon davlat pedagogika instituti

Magistratura bo'limi, Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi

(huquq ta'limi) mutaxassisligi 2-bosqich magistranti

Email: m97343065@gmail.com

Tel: +998 88 233 20 46

Annotatsiya. Maqolada inklyuziv ta'lim va inklyuziv madaniyat tushunchalarining pedagogik mazmuni, ularning o'zaro bog'liqligi hamda oliy ta'lim muhitida namoyon bo'lish shakllari tahlil qilingan. Inklyuziya va integratsiya o'rtasidagi farq, tenglik va adolat, daxldorlik, hamkorlik, pedagogik til, nogironlikning ijtimoiy modeli, universal dizayn, huquqqa tayangan yondashuv va ishtirok tamoyillari ilmiy-pedagogik manbalar asosida yoritilgan. Inklyuziv madaniyat institutsional va shaxsiy darajalarni birlashtiruvchi, qadriyatlar, munosabat me'yorlari hamda kundalik pedagogik qarorlar birligida shakllanadigan tizim sifatida talqin qilingan. Tahlil natijasida inklyuziv madaniyatning ishchi ta'rifi va uni rivojlantirishga xizmat qiluvchi asosiy pedagogik yo'nalishlar tizimlashtirilgan.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, inklyuziv madaniyat, integratsiya, tenglik, adolat, daxldorlik, ijtimoiy model, universal dizayn, ishtirok, pedagogik qadriyatlar.

**PEDAGOGICAL CONTENT OF THE CONCEPTS OF INCLUSIVE EDUCATION AND
INCLUSIVE CULTURE****Mukhammadjonova Mukhlisa Gofurjon qizi**

Andijan State Pedagogical Institute

Second-Year Master's Student, Master's Department,

Methodology of Teaching Social Sciences and Humanities (Law Education)

Annotation. The article analyzes the pedagogical content of the concepts of inclusive education and inclusive culture, their interrelationship, and the forms of their manifestation in the higher education environment. Based on scientific and pedagogical sources, the study examines the distinction between inclusion and integration, as well as the principles of equality and equity, belonging, cooperation, pedagogical communication, the social model of disability, universal design, a rights-based approach, and participation. Inclusive culture is interpreted as a system that integrates institutional and individual levels and is formed through the unity of values, norms of interaction, and everyday pedagogical decisions. As a result of the analysis, a working definition of inclusive culture and the main pedagogical directions contributing to its development have been systematized.

Keywords: inclusive education, inclusive culture, integration, equality, equity, belonging, social model, universal design, participation, pedagogical values.

DOI: <https://doi.org/10.47390/hum-i8v2y2026/n02>

Kirish. Ta'lim tizimida inklyuziv yondashuvning qaror topishi faqat alohida ta'lim ehtiyojiga ega shaxsni mavjud ta'lim muhitiga qo'shish masalasi bilan chegaralanmagan edi. Dastlabki yondashuvlarda asosiy e'tibor shaxsning umumiy muhitga joylashtirilishiga qaratilgan bo'lsa, keyingi pedagogik qarashlarda muhitning o'zini o'zgartirish, undagi tashkiliy, didaktik va munosabatga oid to'siqlarni kamaytirish masalasi ustun ahamiyat kasb etgan. Shu jihatdan inklyuziv ta'limning mazmuni ta'limga kirish imkoniyati, teng huquq, daxldorlik, ishtirok, hamkorlik va kamsitmaslik kabi qadriyatlar bilan bog'langan [1; B. 12–18].

Inklyuziv ta'lim amaliyoti tashkiliy chora bilan qadriyatlar tizimini birlashtirishni talab qilgan. Alohida hujjat, moslashtirilgan auditoriya yoki bir martalik tadbirning o'zi inklyuziv muhitni to'liq shakllantirmagan. Ta'lim jamoasining kundalik nutqi, baholash tartibi, guruh boshqaruvi, o'zaro yordam me'yorlari va talabalar ishtirokining real imkoniyati ham mazkur jarayonning tarkibiy qismi bo'lgan. Shu asosda inklyuziv madaniyat tushunchasi alohida pedagogik mazmunga ega bo'lib, u ta'lim tashkilotidagi qadriyatlar, munosabatlar va xulq me'yorlarining yaxlit tizimini ifodalagan [2; B. 24–31].

Maqolaning maqsadi inklyuziv ta'lim va inklyuziv madaniyat tushunchalarining pedagogik mazmunini tizimlashtirish, ularning asosiy tarkibiy qismlarini ajratish hamda oliy ta'lim sharoitida mazkur tushunchalarning metodik ahamiyatini ochib berishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili. Inklyuziv ta'lim masalalari o'zbek pedagogik adabiyotlarida maxsus pedagogika, ta'lim texnologiyasi, huquqiy ta'minot va metodik tashkil etish yo'nalishlarida o'rganilgan. L.R. Muminova, R.Sh. Shomahmudova va Z.M. Axmedova inklyuziv ta'limni alohida ehtiyojli shaxsning umumiy ta'lim tizimida ishtirokini ta'minlovchi pedagogik jarayon bilan bog'laganlar [1; B. 12–18]. R.Sh. Shomahmudova xalqaro va milliy tajribalarni qiyoslash asosida inklyuziyaning maxsus ta'limdan farqli tomonlarini ochib bergan [2; B. 24–31]. X.N. Muzaffarova va D. Tangirova inklyuziv ta'limning metodik tashkil etilishi, o'quv faoliyatini moslashtirish va talabaning ehtiyojiga muvofiq yordam ko'rsatish masalalariga e'tibor qaratgan [3; B. 18–25].

F.U. Qodirova va D.A. Po'latova inklyuziv ta'lim nazariyasi va metodikasida teng imkoniyat, ta'limdagi adolat va moslashtirishning pedagogik xususiyatlarini yoritganlar [4; B. 35–43]. I.Y. Madatov tomonidan inklyuziv ta'limda pedagogik munosabat, shaxsga hurmat va kasbiy muloqotning o'rni alohida qayd etilgan [5; B. 20–29]. Z.N. Mamarajabova va B.Q. Subanova esa nogironlikka doir yondashuvlarda muhit omilining ahamiyatini, pedagogik qo'llab-quvvatlash va tashkiliy sharoit masalalarini ko'rib chiqqanlar [6; B. 41–48].

U.U. Turamuratov va hammualliflar o'quv materiallarini turli shaklda taqdim etish, moslashtirish va ta'limga kirish imkoniyatini kengaytirish yo'llarini yoritganlar [7; B. 5–12]. D.S. Qahhorova inklyuziv ta'lim texnologiyasida hamkorlik, fanlararo aloqadorlik va pedagogik yordam mexanizmlariga e'tibor bergan [8; B. 28–36]. L.R. Muminovanning maxsus pedagogikaga oid ishlari segregatsiya, integratsiya va inklyuziya bosqichlarini pedagogik jarayon taraqqiyoti bilan bog'lash imkonini beradi [9; B. 54–62]. Sh.M. Amirsaidova Sharq mutafakkirlari merosida inson qadr-qimmat, mehr-oqibat va jamoaviy mas'uliyatga oid g'oyalarning pedagogik ahamiyatini tahlil qilgan [10; B. 73–80].

Inklyuziv ta'limning huquqiy asoslari O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PQ-4860-son qarori [11], O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 12-oktabrdagi 638-son qarori [12] hamda BMTning Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasining ta'limga bag'ishlangan 24-moddasi [13] bilan bog'langan. T. Booth va M.

Ainscow inklyuziyani faqat alohida ehtiyojli o'quvchiga beriladigan yordam emas, balki ta'lim muassasasidagi qadriyatlar, siyosat va amaliyotning o'zaro bog'langan tizimi sifatida talqin qilganlar [14; P. 13–22]. Mazkur tadqiqotlar inklyuziv madaniyatni nazariy jihatdan yaxlit pedagogik hodisa sifatida ko'rib chiqish uchun asos bo'lgan.

Metodologiya. Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, mazmuniy tahlil va tizimli yondashuv usullaridan foydalanilgan. Inklyuziv ta'lim, maxsus pedagogika va inklyuziv madaniyatga oid ilmiy-pedagogik adabiyotlar, metodik qo'llanmalar hamda huquqiy hujjatlar mazmuni qiyoslangan. Tahlilda "integratsiya", "inklyuziya", "tenglik", "adolat", "daxldorlik", "ishtirok", "ijtimoiy model", "universal dizayn" va "inklyuziv madaniyat" tushunchalarining mazmuniy chegaralari ajratilgan. Shuningdek, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, qadriyatlar xaritasi, refleksiv yozuv, to'siqlar auditi va vaziyatli topshiriqlardan foydalanishning metodik imkoniyatlari umumlashtirilgan. Tadqiqot empirik tajriba natijalarini miqdoriy baholashga emas, tushunchalarning pedagogik mazmunini tizimlashtirishga qaratilgan.

Muhokama va natijalar. Inklyuziv ta'lim bilan integratsiya tushunchasi o'rtasidagi farq, avvalo, ta'lim muhitiga munosabatda namoyon bo'lgan. Integratsiya ko'proq shaxsning mavjud tizimga moslashishini nazarda tutgan bo'lsa, inklyuziya tizimning o'zi turli ehtiyojlarga moslashishini talab qilgan. Shaxsni umumiy guruhga qabul qilish tashkiliy jihatdan muhim bo'lgan, lekin mavjud to'siqlar, stereotiplar va baholash tartibi o'zgarmagan holda bunday qabul to'liq inklyuziyaga olib kelmagan. Shu bois inklyuziv ta'lim pedagogik muhitni qayta tashkil etish, ishtirok uchun to'siqlarni aniqlash va ularni bartaraf qilish bilan bog'langan [1; B. 12–18].

Inklyuziv madaniyatning qadriyatli asosini teng huquq, daxldorlik, hamkorlik va kamsitmaslik tashkil etgan. Qadriyatlarni faqat deklarativ shaklda e'lon qilish kundalik pedagogik xulqni o'zgartirmagan. Ular guruh me'yorlariga, o'qituvchi nutqiga, baholash tartibiga va talabaning qaror qabul qilishdagi ishtirokiga aylangandagina amaliy mazmun kasb etgan. Shu sababli inklyuziv madaniyat ayrim talabaga ko'rsatilgan yordam emas, balki butun ta'lim jamoasining faoliyatini tartibga soluvchi pedagogik me'yorlar tizimi bo'lgan [2; B. 24–31].

Ta'limdagi tenglik va adolat bir-biriga yaqin, ammo aynan bir tushuncha emas edi. Tenglik barcha ta'lim oluvchilarga bir xil imkoniyat va huquq berilishini anglatgan bo'lsa, adolat konkret ehtiyoj va mavjud to'siqni hisobga olgan holda zarur yordamni taqsimlashni talab qilgan. Barcha talabaga aynan bir xil topshiriq yoki bir xil vaqt berish tashqi tenglikni ta'minlashi mumkin, lekin ehtiyojlar farqli bo'lgan sharoitda adolatli natijaga olib kelmasligi mumkin edi. Moslashtirishning imtiyoz emas, ta'lim maqsadiga erishish uchun zarur pedagogik shart ekanini tushuntirish inklyuziv madaniyatni shakllantirishning muhim yo'nalishi bo'lgan [3; B. 18–25; 4; B. 35–43].

Daxldorlik tushunchasi talabaning auditoriyada jismonan mavjud bo'lishidan kengroq mazmunni ifodalagan. Talaba o'zini guruhning to'laonli a'zosi deb his qilishi, uning fikri eshutilishi, topshiriqlar va jamoaviy qarorlarda real o'rni bo'lishi zarur edi. Chetda qolish ko'pincha ochiq nizodan emas, kundalik mayda cheklovlar, pedagogik nutqdagi ehtiyotsizlik, baholashdagi qat'iy birxillik yoki yordamning noto'g'ri tashkil etilishidan tarkib topgan [4; B. 35–43]. Shuning uchun pedagogik vaziyatlarni kuzatish, to'siqlarni qayd etish va qaror qabul qilish jarayonini tahlil qilish talabada inklyuziv fikrlashni rivojlantirishga xizmat qilgan.

Pedagogik til va munosabat inklyuziv madaniyatning bevosita ko'rinishlaridan biri bo'lgan. Tashxis yoki alohida ehtiyojni shaxsning o'rniga qo'yuvchi ifodalar salbiy tamg'alashga

olib kelishi mumkin edi. Aksincha, shaxs qadrini saqlovchi, neytral va kasbiy nutq ta'lim jarayonida hurmat va xavfsizlik muhitini mustahkamlagan [5; B. 20–29]. O'qituvchining atama tanlashi, murojaat shakli va izoh berish usuli faqat kommunikativ vosita emas, balki yashirin tarbiyaviy ta'sirga ega pedagogik omil bo'lgan.

Nogironlikning ijtimoiy modeli inklyuziv yondashuvning nazariy asoslarini kengaytirgan. Mazkur model cheklovni faqat shaxsning holati bilan emas, muhitdagi jismoniy, axborot, didaktik va ijtimoiy to'siqlar bilan bog'lagan. Shunda pedagogik vazifa shaxsni "tuzatish" emas, balki ta'lim jarayonini turli ehtiyojlarga mos ravishda tashkil qilishdan iborat bo'lgan [6; B. 41–48]. To'siqlar auditi, oqilona moslashtirish va turli taqdim shakllarini oldindan rejalashtirish aynan shu yondashuvning amaliy ifodasi bo'lib xizmat qilgan.

Universal dizayn tamoyillari o'quv materialini qabul qilish, tushunish va natijani ifodalash uchun bir nechta yo'lni oldindan yaratishni nazarda tutgan. Bunda moslashtirish muammo yuzaga kelgandan keyingi favqulodda chora emas, darsni loyihalashning dastlabki bosqichida hisobga olinadigan pedagogik talab bo'lgan. Bir mavzuni matn, vizual vosita va og'zaki tushuntirish orqali yoritish, topshiriq natijasini turli shaklda ifodalash imkonini berish ta'limga kirish imkoniyatini kengaytirgan [7; B. 5–12]. Bunday yondashuv barcha talabalar uchun qulayroq va moslashuvchan o'quv muhitini yaratgan.

Inklyuziv muhit yakka pedagog faoliyati bilan cheklanmagan. Unda fan o'qituvchisi, tyutor, psixolog, maxsus pedagog, ma'muriyat va talabaning o'zi o'rtasidagi hamkorlik muhim bo'lgan. Mutaxassislar o'rtasida vazifa va mas'uliyatning aniq taqsimlanmasligi qarorlarning parokanda bo'lishiga olib kelgan. Fanlararo maslahat, umumiy maqsadni belgilash va yordam mexanizmlarini muvofiqlashtirish esa talabaning ehtiyojiga izchil javob berish imkonini yaratgan [8; B. 28–36]. Shu jihatdan hamkorlik madaniyati inklyuziv madaniyatning tashkiliy tayanchi bo'lgan.

Inklyuziv ta'limning tarixiy rivojlanishi segregatsiya, integratsiya va inklyuziya bosqichlari orqali tushuntirilgan. Biroq mazkur bosqichlarni mexanik ravishda ketma-ket almashgan tizim deb qabul qilish yetarli bo'lmagan. Har bir mamlakat va ta'lim tizimida tarixiy, ijtimoiy va institutsional sharoitlar turlicha bo'lgan. Maxsus pedagogika tajribasi inklyuziv ta'limning shakllanishida muhim ilmiy asos vazifasini bajargan [9; B. 54–62]. Shu bilan birga, milliy pedagogik merosda inson qadrini e'zozlash, mehr-oqibat, jamoaviy mas'uliyat va yordamga oid qarashlar mavjud bo'lgan [10; B. 73–80]. Bunday g'oyalarni zamonaviy inklyuziya atamasi bilan aynanlashtirish to'g'ri bo'lmasa-da, ularning mazmuniy davomiyligini ehtiyotkor tahlil qilish mumkin edi.

Inklyuziv madaniyatning institutsional va shaxsiy darajalari o'zaro bog'liq bo'lgan. Institutsional darajada ichki qoidalar, resurslar, boshqaruv qarorlari va baholash me'yorlari muhim bo'lgan; shaxsiy darajada esa e'tiqod, kasbiy munosabat, nutq va konkret xulq hal qiluvchi ahamiyat kasb etgan. Faqat shaxsiy bag'rikenglikka tayanish tizimli to'siqlarni saqlab qolishi mumkin edi. Aksincha, faqat rasmiy qoida bilan cheklanish ham kundalik munosabatni o'zgartirmagan. Shu bois tashkiliy chora, didaktik yechim va axloqiy me'yor bir yo'nalishda olib borilishi zarur bo'lgan [11; 12].

Huquqqa tayangan yondashuv xayriya qarashidan tubdan farqlangan. Xayriya modelida yordam ko'rsatish yordam beruvchining irodasiga bog'liq bo'lsa, huquqiy modelda ta'lim olish imkoniyati bajarilishi lozim bo'lgan me'yor sifatida qaralgan. BMTning Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi ta'lim olish huquqini kamsitmasdan va teng imkoniyatlar asosida

ta'minlashga yo'naltirilgan [13; 24-modda]. Shuning uchun pedagogik yordam ortiqcha homiylikka aylanmasligi, talabaning roziligi, mustaqilligi va akademik mas'uliyati saqlanishi kerak edi.

Ishtirok tushunchasi ham inklyuziv madaniyatning asosiy mezonlaridan biri bo'lgan. Davomatning yuqori bo'lishi yoki talabaning auditoriyada qatnashishi uning ta'lim jarayonida faol ishtirok etayotganini to'liq anglatmagan. Talabaning fikri eshutilishi, savol berish, topshiriq usulini tanlash, jamoaviy qarorlarda qatnashish va o'z ehtiyojini ifodalash imkoniyati bo'lishi zarur edi. Ishtirokning miqdoriy belgilarini sifat ko'rsatkichlari bilan birga baholash daxldorlikning real holatini aniqlashga yordam bergan [14; P. 13–22].

Yashirin o'quv dasturi rasmiy dasturda qayd etilmagan, ammo kundalik munosabatlar orqali singdiriladigan me'yorlar majmuasini anglatgan. Rasmiy hujjatlarda tenglik va hurmat e'lon qilingan holda pedagogning kundalik nutqi, baholash usuli yoki guruhdagi norasmiy tartiblar boshqa mazmunni singdirishi mumkin edi. Mazmun bilan pedagog xulqi o'rtasidagi bunday tafovut talabada ikkilanish tug'dirgan. Shu sababli darsning "yozilmagan qoidalari"ni refleksiv tahlil qilish inklyuziv madaniyatni rivojlantirishning zarur metodik vositasi bo'lgan.

Tahlil inklyuziv qadriyatlarning bir-biridan uzilgan holda emas, o'zaro bog'langan tizim sifatida amal qilishini ko'rsatgan. Tenglik daxldorliksiz rasmiy tusda qolgan, daxldorlik ishtirok huquqsiz barqaror bo'lmagan, ishtirok esa adolatli sharoit va hurmatli pedagogik munosabatsiz to'liq amalga oshmagan. Pedagogik madaniyatning inklyuziv tarkibi kasbiy etika bilan tutashgan bo'lib, pedagog vakolati talabani nazorat qilish emas, uning o'qish imkoniyatini tashkil etish bilan bog'langan. Yordamning chegarasi, talabaning roziligi va mustaqil qarori har bir vaziyatda hisobga olinishi lozim bo'lgan.

Umumlashtirilgan holda inklyuziv madaniyatning mazmuni uch o'zaro bog'langan qatlamda namoyon bo'lgan: birinchi qatlam qadriyat va e'tiqodlardan, ikkinchi qatlam jamoada qabul qilingan munosabat me'yorlaridan, uchinchi qatlam esa kundalik pedagogik qaror va harakatlardan iborat bo'lgan. Qadriyat amaliy qoidaga, qoida esa dars, baholash va muloqotdagi konkret harakatga aylanmagan hollarda inklyuziya barqaror tus olmagan [14; P. 13–22]. Shu asosda inklyuziv madaniyatni ta'lim jamoasining har bir a'zosi qadrini e'tirof etishga, ishtirokdagi to'siqlarni aniqlash va bartaraf etishga, yordamni adolatli tashkil qilishga yo'naltirilgan qadriyatlar, bilimlar, munosabatlar va xulq me'yorlarining yaxlit tizimi sifatida ta'riflash mumkin.

Xulosa. Inklyuziv ta'limning pedagogik mazmuni alohida ehtiyojli shaxsni mavjud ta'lim muhitiga joylashtirishdan ko'ra kengroq bo'lib, ta'lim muhitining o'zini turli ehtiyojlarga mos ravishda o'zgartirishni talab qilgan. Inklyuziv madaniyat esa ushbu jarayonning qadriyatli va xulqiy asosini tashkil etgan. Tahlil natijasida tenglik va adolat, daxldorlik va ishtirok, shaxsga hurmatli pedagogik til, nogironlikning ijtimoiy modeli, universal dizayn, fanlararo hamkorlik va huquqqa tayangan yondashuv inklyuziv madaniyatning asosiy tarkibiy yo'nalishlari ekanligi tizimlashtirilgan. Inklyuziv madaniyatni shakllantirish uchun rasmiy me'yorlar, didaktik yechimlar va kundalik pedagogik munosabatlar o'rtasida uzviylik bo'lishi zarur. Uning barqarorligi qadriyatlarning guruh va tashkilot me'yorlariga, mazkur me'yorlarning esa konkret pedagogik qarorlarga aylanishiga bog'liq bo'lgan. Shu jihatdan inklyuziv madaniyat oliy ta'limda faqat ma'lum guruhga qaratilgan yordam mexanizmi emas, balki barcha ta'lim oluvchilarning qadr-qimmatini, ishtiroki va akademik mas'uliyatini qo'llab-quvvatlaydigan umumiy pedagogik muhit sifatida qaralishi lozim.

Adabiyotlar/Literatura/References

1. Muminova L.R., Shomahmudova R.Sh., Axmedova Z.M. Inklyuziv ta'lim: o'quv qo'llanma. – Toshkent, 2019. – B. 12–18.
2. Shomahmudova R.Sh. Maxsus va inklyuziv ta'lim: xalqaro va milliy tajribalar. – Toshkent: Chashma Print, 2011. – B. 24–31.
3. Muzaffarova X.N., Tangirova D. Inklyuziv ta'lim fanidan o'quv-metodik qo'llanma. – Jizzax: JDPI, 2011. – B. 18–25.
4. Qodirova F.U., Po'latova D.A. Inklyuziv ta'lim: nazariya va metodika. – Chirchiq, 2022. – B. 35–43.
5. Madatov I.Y. Inklyuziv ta'lim: darslik. – Toshkent: Best-Publish, 2024. – B. 20–29.
6. Mamarajabova Z.N., Subanova B.Q. Inklyuziv ta'lim: o'quv qo'llanma. – Toshkent, 2022. – B. 41–48.
7. Turamuratov U.U., Qurbonova Z.M., Mamatmurotov O.K., Oltiboyev A.E., Zaripova S.E. Inklyuziv ta'lim. Gospital pedagogika. – Termiz: ILM-21, 2024. – B. 5–12.
8. Qahhorova D.S. Inklyuziv ta'lim texnologiyasi. – Toshkent, 2014. – B. 28–36.
9. Muminova L.R. Maxsus pedagogika. – Toshkent: Tafakkur bo'stoni, 2013. – B. 54–62.
10. Amirsaidova Sh.M. Maxsus pedagogika fani taraqqiyotida Sharq mutafakkirlari g'oyalarining o'rni va roli: pedagogika fanlari nomzodi dissertatsiyasi. – Toshkent, 2006. – B. 73–80.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PQ-4860-son qarori va uning 1-ilovasi.
12. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 12-oktabrdagi 638-son qarori va unga ilovalar.
13. BMTning Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi. – Nyu-York, 2006. – 24-modda.
14. Booth T., Ainscow M. Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools. – Bristol: CSIE, 2011. – P. 13–22.

HUMANSCIENCES.UZ

№ 8 (2)-2026

INSONSHUNOSLIK FANLARI JURNALI

JOURNAL OF HUMANITIES

ЖУРНАЛ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

INSONSHUNOSLIK FANLARI elektron jurnali 2025-yil 6-iyunda 830912-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati.

TAHRIRIYAT MANZILI:

Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com